

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

TÜİK MAYIS ENFLASYONU İNCELEMESİ

MUHAMMED FURKAN ÇETİN

Bilgi Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Haziran 2022
www.kto.org.tr

İÇİNDEKİLER

1.	GİRİŞ	1
2.	TÜFE.....	1
3.	Yİ-ÜFE	3
4.	TÜFE VE Yİ-ÜFE’NİN İNCELENMESİ	5
5.	SONUÇ	6
6.	KAYNAKÇA	7

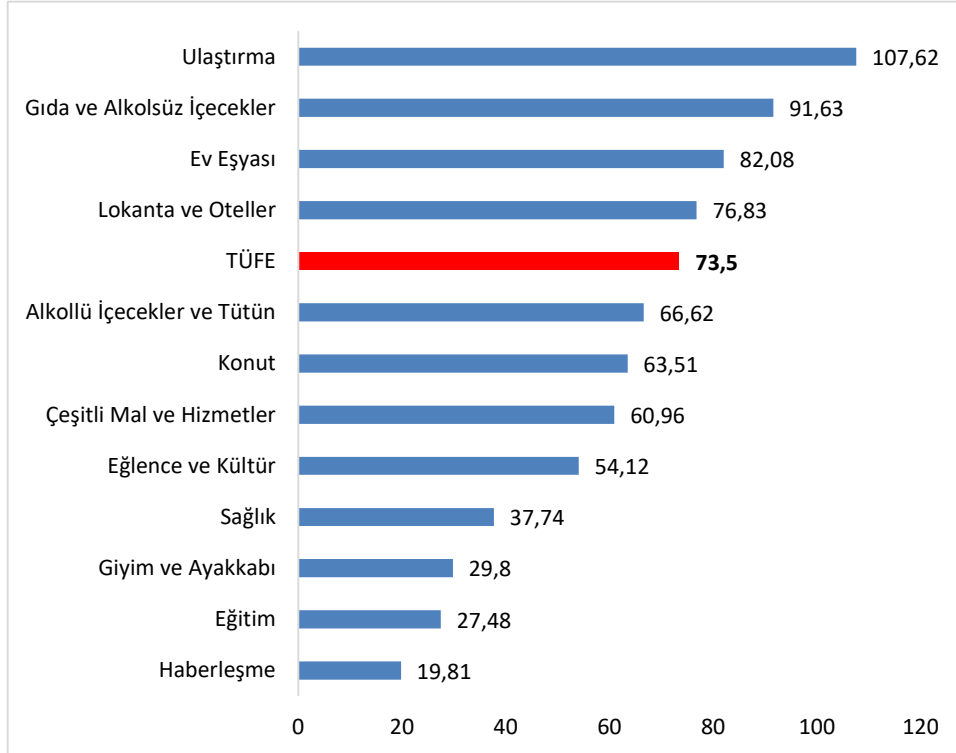
1. GİRİŞ

2022 Mayıs ayı enflasyonu 3 Haziran'da TÜİK tarafından açıklanmıştır. Hem TÜFE'de hem Yi-ÜFE'de ana harcama gruplarının yıllık ve aylık değişim oranları farklıdır. Bu raporda ana harcama gruplarının yıllık ve aylık değişim oranları belirtilecek, değişim sebeplerine dair inceleme yapılacak ve geleceğe dair beklentiler yorumlanacaktır.

2. TÜFE

TÜFE'de 2022 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %2,98, bir önceki yılın Aralık ayına göre %35,64, bir önceki yılın aynı ayına göre %73,50 ve on iki aylık ortalamalara göre %39,33 artış gerçekleşmiştir. Yıllık TÜFE'ye göre 8 ana grup daha düşük, 4 ana grup daha yüksek değişim göstermiştir. Yıllık en düşük artış %19,81 ile haberleşme ana grubunda gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı ayına göre artışın düşük olduğu diğer ana gruplar sırasıyla %27,48 ile eğitim, %29,80 ile giyim ve ayakkabı ve %37,74 ile sağlık olmuştur. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın yüksek olduğu ana gruplar ise sırasıyla, %107,62 ile ulaştırma, %91,63 ile gıda ve alkolsüz içecekler, %82,08 ile ev eşyası ve %76,83 ile lokanta ve oteller olmuştur.

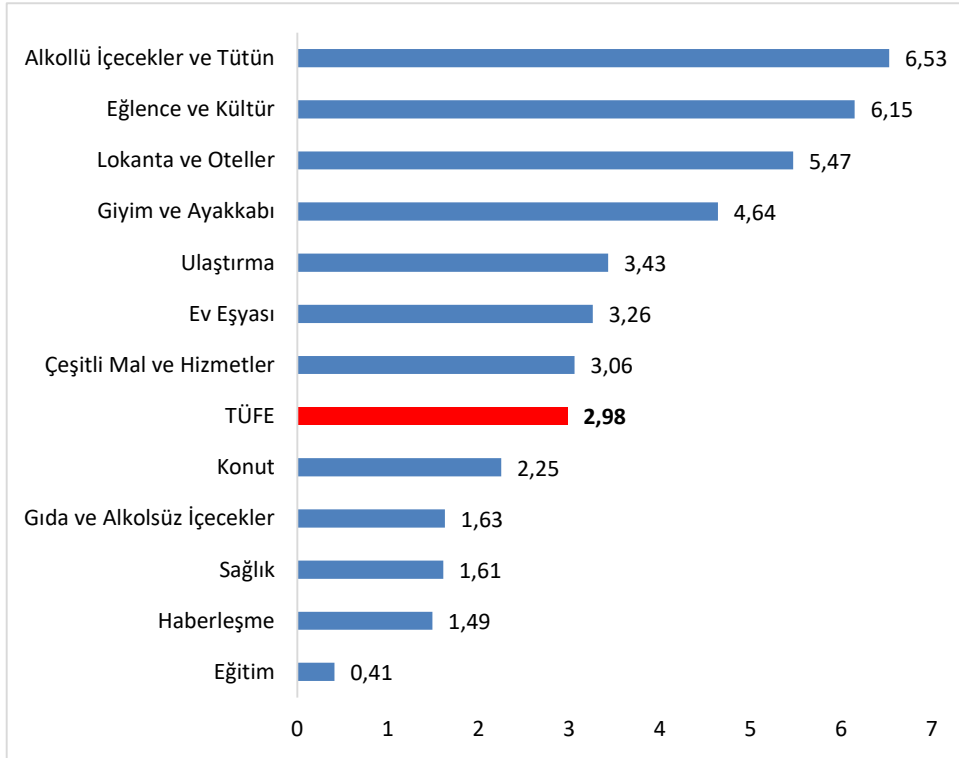
Grafik 1. TÜFE ana harcama gruplarına göre yıllık değişim oranları (%), Mayıs 2022

Kaynak: TÜİK

Aylık TÜFE'ye göre 5 ana grup daha düşük, 7 ana grup daha yüksek değişim göstermiştir. Ana harcama grupları itibarıyla 2022 yılı Mayıs ayında en az artış gösteren 3 ana grup %0,41 ile eğitim, %1,49 ile haberleşme ve %1,61 ile sağlık olmuştur. Buna karşılık, 2022 yılı Mayıs ayında artışın yüksek olduğu 3 ana grup ise sırasıyla, %6,53 ile alkollü içkiler ve tütün, %6,15 ile eğlence ve kültür, %5,47 ile lokanta ve oteller olmuştur.

Grafik 2. TÜFE ana harcama gruplarına göre aylık değişim oranları (%), Mayıs 2022

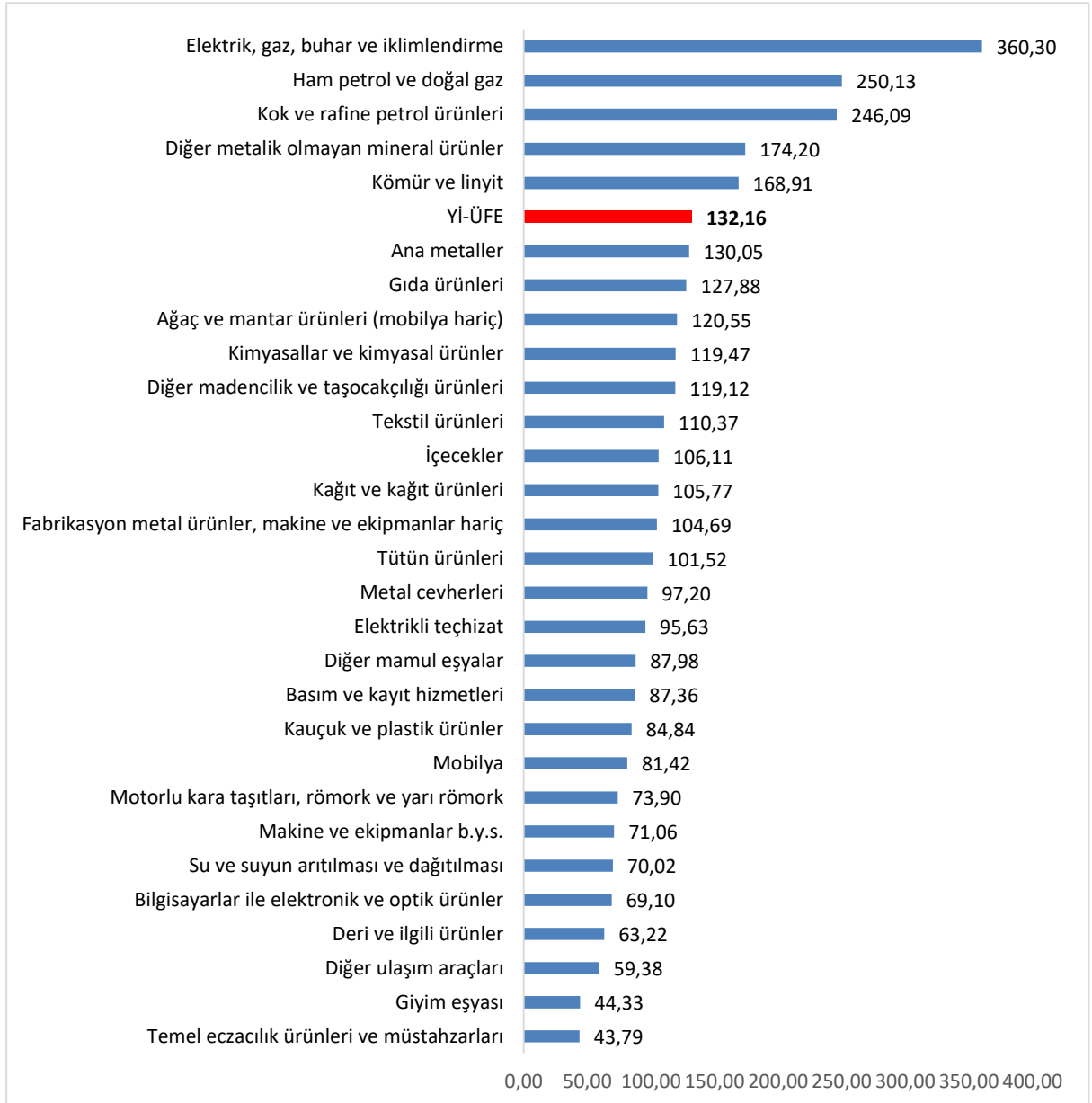

Kaynak: TÜİK

3. Yİ-ÜFE

Yİ-ÜFE 2022 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %8,76, bir önceki yılın Aralık ayına göre %51,43, bir önceki yılın aynı ayına göre %132,16 ve on iki aylık ortalamalara göre %80,38 artış göstermiştir. Yıllık Yİ-ÜFE'ye göre 24 alt sektör daha düşük, 5 alt sektör daha yüksek değişim göstermiştir. Yıllık en düşük artış; %43,79 ile temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları, %44,33 ile giyim eşyası, %59,38 ile diğer ulaşım araçları alt sektörlerinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme %360,30, ham petrol ve doğal gaz %250,13, kok ve rafine petrol ürünleri %246,09 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler olmuştur.

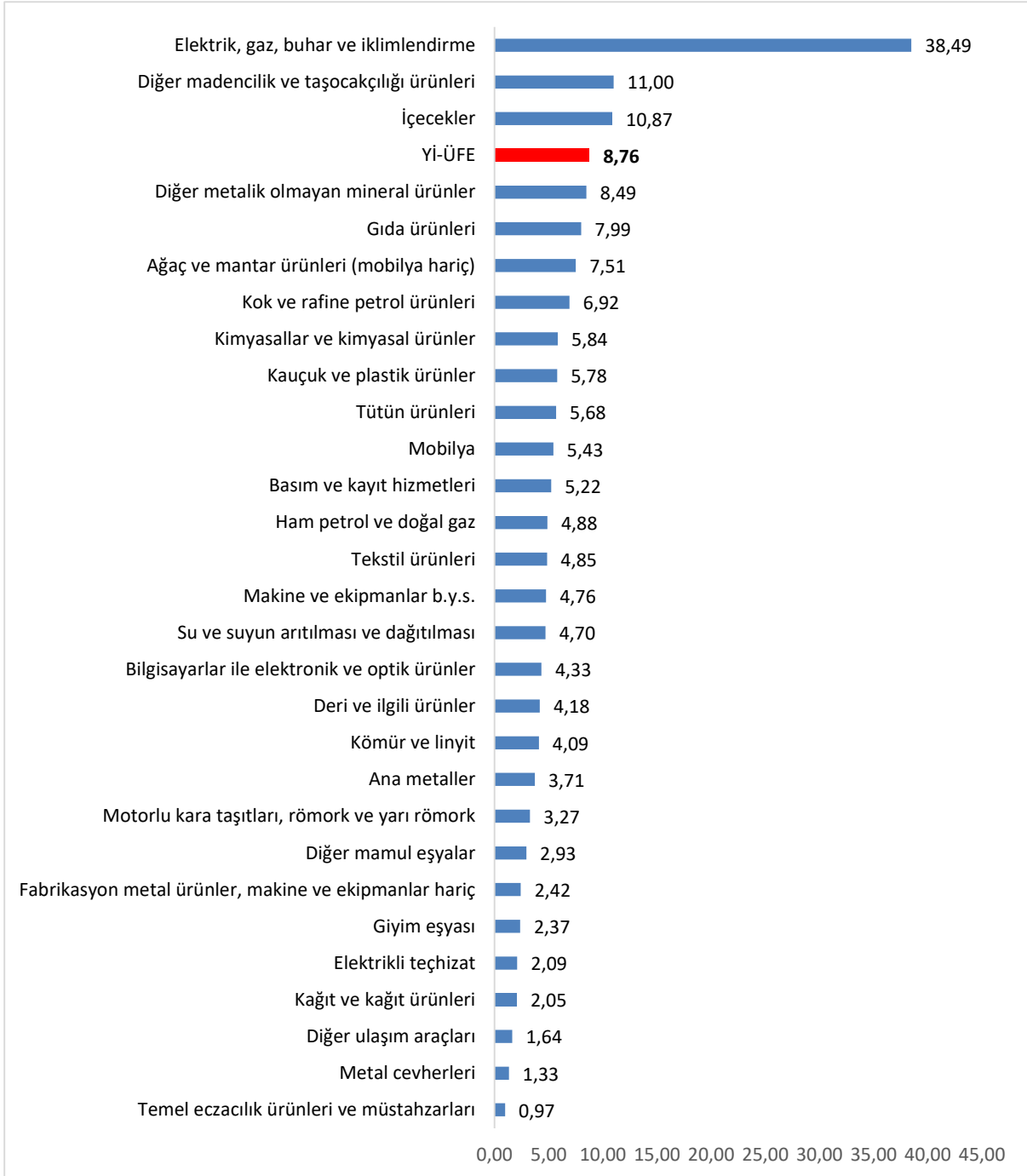
Grafik 3. Sektörlere göre Yİ-ÜFE yıllık değişim oranları (%), Mayıs 2022

Kaynak: TÜİK

Aylık Yi-ÜFE'ye göre 26 alt sektör daha düşük, 3 alt sektör daha yüksek değişim göstermiştir. Aylık en düşük artış; %0,97 ile temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları, %1,33 ile metal cevherleri, %1,64 ile diğer ulaşım araçları alt sektörlerinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme %38,49, diğer madencilik ve taşocakçılığı ürünleri %11,00, içecekler %10,87 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler olmuştur.

Grafik 4. Sektörlere göre Yi-ÜFE aylık değişim oranları (%), Mayıs 2022

Kaynak: TÜİK

4. TÜFE VE Yİ-ÜFE'NİN İNCELENMESİ

Merkez bankasının doğrudan kontrolü altında olmayan gıda ve enerji gibi kalemlerin TÜFE'den çıkarılmasıyla elde edilen enflasyon oranına **çekirdek enflasyon** denir. TÜFE hesaplamasında kullanılan gıda kalemleri; mevsim farklılıkları ve hava koşulları nedeniyle yıl içinde fiyat dalgalanmaları yaşayabilir. Ayrıca benzin, doğalgaz, alkol ve tütün ürünleri gibi kalemler de arz ve talebe bağlı olmaksızın devlet tarafından farklı şekillerde fiyatlandırılabilir. Mayıs ayında TÜFE %73,50 seviyesinde gerçekleşirken çekirdek enflasyon %56,02 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu verilerden hareketle gıda ve enerji kalemlerinin enflasyon üzerinde baskı yarattığı rahatlıkla söylenebilir.

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre temel mal, hizmet, gıda, enerji ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 1,11; 1,09; 0,48; 0,44 ve 0,41 puan şeklinde olmuştur.

Hizmet fiyatları Mayıs ayında %3,73 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 3,60 puan artışla %45,78 olmuştur. Bu dönemde, yıllık enflasyon ulaştırma hizmetlerinde yataya yakın bir seyir izlerken, lokanta-otel grubunda daha belirgin olmak üzere diğer alt gruplarda yükselmiştir. Lokanta-otel alt grubunda fiyatlar gerek yemek gerekse konaklama hizmetleri kaynaklı olarak %5,47 oranında artmış, yıllık enflasyon 7,57 puan yükselişle %76,83 seviyesine ulaşmıştır. Diğer hizmetler alt grubu fiyatları %2,97 oranında yükselirken, iki yıl aradan sonra yeniden başlayacak olan hac ziyaretleri sebebiyle paket tur kalemi bu gelişmede öne çıkmıştır. Ulaştırma hizmetlerinde %5,14'lük fiyat artışı genele yayılırken, yüksek baz nedeniyle alt grup yıllık enflasyonu yatay seyrederek %78,16 olmuştur. Mevsimsel etkilerden arındırılmış veriler, kirada aylık artışların bir miktar hızlandığına işaret etmektedir.

Temel mal yıllık enflasyonu Mayıs ayında 3,74 puanlık yükselişle %65,32 seviyesine ulaşmıştır. Bu dönemde yıllık enflasyon tüm alt gruplarda yükselmiştir. Dayanıklı mal fiyatları (altın hariç) Mayıs ayında %2,14 oranında artarken, grup yıllık enflasyonu %76,75 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede büyük ölçüde mobilya, otomobil ve beyaz eşya fiyatları belirleyici olmuştur. Diğer temel mallarda fiyat artışları grup geneline yayılmakla birlikte ev ile ilgili temizlik malzemeleri, kişisel bakım ürünleri ve konutun bakım onarımına yönelik malzemeler öne çıkmış, grup aylık enflasyonu %3,94 olmuştur. Giyim ve ayakkabı grubunda aylık fiyat artışı %4,63 oranında gerçekleşmiş, yıllık enflasyon 3,52 puan artışla %29,27'ye yükselmiştir.

Enerji fiyatları Mayıs ayında %2,90 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 3,01 puanlık yükselişle %121,21 olmuştur. Bu gelişmede devlet tarafından belirlenen fiyatlardan, şebeke suyu %6,48 ve TL cinsi petrol fiyatları ile akaryakıt fiyatlarının %3,97 artması belirleyici olmuştur. Bu dönemde katı yakıt fiyatlarındaki artışlar devam ederken, tüp gaz fiyatlarında bir miktar düşüş yaşanmıştır.

Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları Mayıs ayında %1,63 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 2,53 puan yükselerek %91,63 olmuştur. Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 3,06 puan düşüşle %97,61 seviyesine gerilerken, işlenmiş gıdada 7,92 puan artışla %86,01 seviyesine yükselmiştir. İşlenmemiş gıda grubunda mevsimsellikten arındırılmış veriler sebze fiyatları kaynaklı olarak taze meyve ve sebze grubunda fiyatların gerilediğine işaret ederken, diğer işlenmemiş gıda kaleminde genele yayılan fiyat artışları olmuştur.

Bu grupta kırmızı et, beyaz et ile sütün yanı sıra pirinç ve kuruyemiş yüksek katkılarıyla dikkat çekmiş, yumurta ise fiyat düşüşüyle diğer ürünlerden ayrılmıştır. İşlenmiş gıdada, ekme ve tahıllar kaleminde fiyatların %3,65 oranında artmasıyla yıllık enflasyon %90,69 seviyesine yükselmiştir. Diğer işlenmiş gıdada aylık fiyat artışı daha belirgin olurken, bu grupta peynir ve diğer süt ürünleri başta olmak üzere katı-sıvı yağlar, çay-kahve, et ürünleri, şeker ve bağlantılı ürünler öne çıkmıştır.

Alkollü içecekler ve tütün ürünleri fiyatları Mayıs ayında %6,53 oranında artmış, yıllık enflasyon %66,62 seviyesine yükselmiştir. Bu gelişmede üretici firmalar kaynaklı yapılan fiyat artışları belirleyici olurken, bu grubun aylık tüketici enflasyonuna katkısı 0,28 puan olmuştur.

Yurt içi üretici fiyatları Mayıs ayında %8,76 oranında artmış, yıllık enflasyon 10,34 puan yükselişle %132,16 olmuştur. Son dönem döviz kuru gelişmeleri, emtia fiyatlarında ulaşılan yüksek seviyeler ve tedarik zincirlerindeki aksaklıklar üretici fiyatlarını olumsuz etkilemiştir. Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon ara mallarında yataya yakın seyrederken diğer alt gruplarda yükselmiş, özellikle enerji enflasyonundaki artış dikkat çekmektedir. Fiyat artışları alt kalemler geneline yayılırken, elektrik-gaz üretimi ile dağıtımı, diğer madencilik ve taş ocağı ürünleri, gıda ürünleri, içecekler, inşaat sektörü ile bağlantılı olan metalik olmayan mineral ürünler ve ağaç ürünlerindeki artışlar öne çıkmıştır. Elektrik-gaz üretim ve dağıtımı fiyatları aylık bazda %38,49 yükselirken, bu gelişmede büyük ölçüde gaz imalatı fiyatlarındaki artış etkili olmuştur.

5. SONUÇ

Mayıs ayında açıklanan %2,98 aylık enflasyon Nisan ayında açıklanan aylık %7,25 enflasyon oranına kıyasla hız kesmiş gözükmemektedir ancak hem döviz kurundaki yukarı yönlü hareketlerin hem de küresel belirsizliklerin devam etmesi yüksek enflasyonun devam edeceği izlenimini vermektedir.

TÜFE ile çekirdek enflasyon arasındaki 17,48 puanlık fark gıda ve enerji fiyatlarının enflasyon üzerinde ciddi baskısı olduğunu göstermektedir. Devam eden Rusya-Ukrayna savaşının hem enerji hem de gıda fiyatları üzerinde ciddi etkilerinin olduğu gözlemlenmektedir. Rusya ve Ukrayna'nın Dünya'nın en büyük tahıl ve bitkisel yağ üreticilerinden olduğu düşünüldüğünde savaşın devam etmesi gıda fiyatlarındaki yukarı yönlü hareketlerin devam edeceği fikrini vermektedir.

Mayıs ayına 105 seviyesinde başlayan Brent petrol Mayıs sonunu 115 seviyesinde tamamlamıştır. Brent petrolde aylık artış %10 civarında gerçekleşmiştir. Ayrıca Mayıs ayına 14,85 TL seviyesinde başlayan dolar kuru Mayıs ayını 16,40 TL seviyesinde kapatmıştır. Dolar kurunda aylık artış %10 civarında gerçekleşmiştir.

Mayıs ayında %132,16 olarak açıklanan Yİ-ÜFE ile %73,50 olarak açıklanan TÜFE arasındaki fark %58,66 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu farkın ilerleyen aylarda TÜFE'ye yansımaları beklenmektedir.

Mevsimsel etkilerden dolayı yağ sebze ve meyvede bir miktar fiyat düşüşleri yaşanmıştır, enflasyonun hız kesme sebebinin de bu olduğu düşünülmektedir. Ancak bu mevsimsel bir etki olduğu için uzun vadede enflasyonun düşeceği söylenememektedir.

TÜİK Mayıs ayı enflasyon verileri içinde ilk defa madde sepetine yer vermemiştir. Daha önce 400'ün üzerinde maddenin fiyatlarını yayımlayan TÜİK, son değişiklikle bu fiyatları yayınlamamıştır.

6. KAYNAKÇA

- “Çekirdek Enflasyon Nedir? Göstergeleri Nelerdir?” - İş Bankası
<https://www.isbank.com.tr/blog/cekirdek-enflasyon>
- “Enflasyon 24 Yılın Zirvesine Çıktı” - Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/enflasyon-yuzde-70-i-de-asti-2307689>
- Mayıs Ayı Fiyat Gelişmeleri – TCMB
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Aylik+Fiyat+Gelisimleri/>
- “TCMB: Enflasyondaki Artış Alt Gruplar Geneline Yayıldı” - Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/tcmb-mayis-enflasyonunda-nelere-dikkat-cekti-2307784>
- “TÜİK, Enflasyonda Madde Sepeti Yayınılamayı Bıraktı” - Bloomberg HT
<https://www.bloomberght.com/tuik-enflasyonda-madde-sepeti-yayimlamayi-birakti-2307703>
- Tüketici Fiyat Endeksi, Mayıs 2022 – TÜİK
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Mayis-2022-45794&dil=1>
- Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi, Mayıs 2022 – TÜİK
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yurt-Ici-Uretici-Fiyat-Endeksi-Mayis-2022-45854&dil=1>